

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. V. Clericis Diacono inferioribus, & à fortiori laicis, non potest
ordinariè committi dispensatio hujus Sacramenti. Equidem in articulo
mortis, deficiente Sacerdote, & Diacono, posse etiam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

dato Sacerdotis, ex præsumpta facultate Superioris.

27.
In articulo
mortis Pa-
rocho ab-
sente vel in-
vito mini-
strat Diaconus hoc Sa-
cramentum.

Præsumptam voluntatem aliquando sufficere ut simplex Sacerdos ministret Eucharistiam, diximus, & probavimus Conclusionem primâ. Quæ autem Sacerdotis simplicis, similis est ratio Diaconi in defectum Sacerdotis.

Et quidem communis est opinio, quidquid in oppositum sentiat Navarrus, cum paucis aliis, deficiente Parocho, & necessitate urgente, in periculo mortis quemcumque Sacerdotem, etiam simplicem, si alius non adest, posse ministrare Eucharistiam sine expressa licentia Parochi absentis, vel injustè renuentis.

Probatur à
simili.

Probatur à simili; quia Ecclesia in illo articulo concessit omnibus potestatem absolvendi à quibuscumque peccatis, & censuris, etiam (probabiliter) in præsentia Ordinarii, ut suo loco expendemus: ergo rationabiliter præsumitur pro eodem articulo concedere potestatem administrandi Eucharistiam, saltem in absentia Sacerdotis Parochi; vel quando licet sit præsens corpore, bonâ tamen voluntate longissimè distat, nolens irrationabiliter per seipsum Eucharistiam administrare moribundo, aut alteri dare licentiam administrandi: tunc enim censetur moraliter absens.

28.

Congruentia, summa
utilitas &
aliqualis
necessitas.

Et quamvis hoc Sacramentum non sit omnino necessarium ad salutem, prout est Pœnitentia, aut Baptismus; equidem est maximè utile, & aliquo modo necessarium ad vires spirituales in illo periculoso agone acquirendas, quâ utilitate haud verosimile est, Ecclesiam piam matrem voluisse filios suos privare.

Unde ad majorem claritatem, quando Pontifices excipiunt Viaticum in privilegiis, solent declarare, exceptionem illam non intelligi eo casu, quando propter absentiam Parochi, vel similem causam esset necessitas; prout Paulus I I. declaravit in Bulla, quâ Religiosis Societatis Jesu concessit facultatem dispensandi Eucharistiam quibuscumque fidelibus. Nam postquam Pontifex limitasset hanc facultatem dicens: *Præterquam in festo Paschatis Resurrectionis Dominica & mortis articulo*, continuo subdidit: *Nisi necessitas urgeret*. Sentit ergo urgente extremâ necessitate posse dispensare Eucharistiam, qui aliàs non posset sine licentia Parochi.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

Psalm III.

rationabiliter præsumit voluntatem domini ad apponendum cibum, & potum illis, quos dominus tenetur alere, quando sunt in necessitate, sic itidem simplex Sacerdos vel Diaconus rationabiliter præsumat voluntatem Pontificis administrandi in necessitate extrema Eucharistiam filiis Sanctæ Matris Ecclesiæ, quos ipsa hoc convivio & cibo spirituali tenetur alere.

Nonne, ut vidimus Conclusionem secundâ, Concilium Nicenum can. 14. expressè concedit Diacono facultatem seipsum communicandi in absentia Sacerdotis, nullâ factâ mentione alterius necessitatis? Quanto magis præsumendum est, id posse facere in extrema necessitate? Et si sibi ipsi potest dare propter summam utilitatem, quam inde expectat, & quâ aliàs deberet carere, quidni prudenter præsumat consensum Ecclesiæ circa proximum, qui est alter ego, & eadem utilitate privaretur?

Si inferas; ergo idem poterunt facere Subdiaconus, aliique Clerici inferiores, imò & laici. Respondeo:

CONCLUSIO V.

Clericis Diacono inferioribus, & à fortiori laicis, non potest ordinariè committi dispensatio hujus Sacramenti. Equidem in articulo mortis, deficiente Sacerdote, & Diacono, posse etiam laicum, secluso scandalo, porrigere Viaticum ex licentia Sacerdotis expressa vel præsumpta, multis non videtur improbabile.

Prima pars est certa ex communi usu Ecclesiæ ac sensu, eamque colligunt Doctores ex Concilio Rhemeni cap. 2. ut referunt à Gratiano de Consec. dist. 2. cap. 29. ubi licet dicitur: *Pervenit ad notitiam nostram, quod quidam Presbyteri in tantum parvipendant divina mysteria, ut laico vel summo sacrum Corpus Domini tradant ad deferendum infirmis: & quibus prohibetur ne sacrarium ingredientur, nec ad altare appropinquent, illis sancta sanctorum committuntur. Quod quam sit horribile, quamque detestabile, omnium religiosorum animadvertit prudentia. Igitur interdicit per omnia Synodus, ne talis temeraria presumptio ulterius fiat: sed omnimodis Presbyter per semetipsum infirmum communicet. Quod si aliter fecerit, gradus sui periculo subacebit.* Hactenus Concilium, quod licet non sit generale, (uti nec Carthaginense supra Conclusionem tertiam allegat)

29.

Profectò non ambigo, quin sicuti famulus

allegatum) equidem sunt usu recepta, quæ hæc in parte ordinantur.

Ex quibus alicui videri posset, etiam in extrema necessitate laico minimè licere sibi ipsi, aut alteri Communionem distribuere, contra secundam partem Conclusionis; pro cuius explicatione

Notandum, quòd laico jure divino non prohibetur administratio hujus Sacramenti, nequidem extra necessitatem. Quod enim illud esset? An fortè reverentia debita Eucharistia, quæ prohiberet rem sacram tangi sæcularibus manibus? Liqueat perfectò laicos in antiqua Ecclesia sibi sumpsisse Eucharistiam. Omnes viri (inquit D. Augustinus Serm. 252. de tempore) quando communicare desiderant, lavant manus suas, & omnes mulieres nuda exhibent lineamina ubi Corpus Christi accipiant.

Accedit, quòd de factò id permittitur Diaconis, ut expendimus Conclusionem tertiã, quorum tamen manus specialiter ad hoc non sunt consecrate. Itaque secluso speciali præcepto Ecclesiæ, quæ hodie propter majorem reverentiam sub mortali prohibet immediatum contactum hostiæ sacræ Clericis inferioribus & laicis, per se non esset contra dignitatem Sacramenti, si cum debita aliàs reverentia à laicis tractaretur.

Omitto sæpè contingere posse, quòd illa tractatio cedat in majorem reverentiam; v. g. si Sacramentum alioquin deberet venire in manus Hæreticorum: in quo casu omnes admittunt illam tractationem esse licitam; imò debitam ad evitandam majorem irreverentiam non obstante quacumque lege Ecclesiastica.

Et verò cogitare debeo, Ecclesiam velle illam tractationem prohibere in ultimo articulo vitæ, quando maximè utile, & quodammodo necessarium est hoc Sacramentum; imò absolute necessarium secundum plurimos Doctores ex præcepto divino? Non debeo.

Etenim quòd prohibitio Concilii Rhenensis nequaquam concernat articulum mortis, colligo ex his verbis: Quòd quidam Presbyteri in tantum parvipendant divina mysteria &c. Parvipendant, inquam, non ergo ex necessitate; sed potius ex contemptu quodam passim laico, aut fæminæ sacrum Corpus tradebant ad deferendum infirmis: illudque vocat Concilium horribile, ac detestabile, strictissimè interdicens, ne talis temeraria præsumptio ulterius fiat.

Quis autem rectè dixerit, temerariam præsumptionem, si laicus seipsum, vel alium communicet in extrema necessitate? Nonne teste Eusebio lib. 6. Historiarum cap. 36. Presbyter quidam infirmus misit particulam consecratam ad Serapionem senem moribundum per puerum è cuius manibus juxta Presbyteri mandatum illam sumpsit? Nonne Gregorius Homiliã 40. in Evangelia refert S. Ro-

mulam in extremis à Redempta magistra sua Communionem accepisse? Nonne superiori sæculo laudatissima Maria Regina Scotiæ instante martyrio seipsam communicavit?

Et olim, ut dictum fuit ex D. Augustino, omnes seiplos communicabant, hostiã prius acceptã à Sacerdote: cur ergo illam hostiam in necessitate alteri non potuissent dare? Minimè video, quare non potuerint tali casu rationabiliter præsumere voluntatem Ecclesiæ, quæ, quoniam disponit circa usum Sacramentorum, ut patet ex Tridentino sess. 21. cap. 2. poterat ipsis concedere illam licentiam.

Unde secundam partem Conclusionis docet Diana parte 3. tract. 4. resol. 47. cum aliis, quos citat, & sequitur Dicastillo disp. 1. n. 92. tametsi sententia opposita sit magis communis, quam inter alios, quos refert Dicastillo nu. 93. propugnat Cardinalis Lugo disp. 18. nu. 22. potissimùm illam fundans in universali Ecclesiæ consuetudine, quæ hodie videtur legitime præscripta: cum enim non raro accidat, præsertim in oppidis, in quibus est unus Sacerdos, aliquos mori absque Viatico propter absentiam Parochi; tamen à multis sæculis numquam audivimus, laicum Communionem moribundo administrasse; idque quia omnes apprehendunt se graviter peccaturos, si id attentarent.

Respondet Dicastillo suprã: Hæc ratio solum probat deesse aliquos doctos, qui sciant opinionem hanc, & prudentes, qui in iis angustiis, id vel advertant, vel disponant in iis oppidis, aut pagis, ubi desunt Sacerdotes. Quòd si de eo genere consuetudinis agamus, etiam Diaconus vix invenietur, qui in ea occasione ministret; præsertim cum id non sit omnibus notum: & licet aliquis sciat hanc opinionem; fortasse scit etiam contrariam, & non vult se intricare; sed permittit rem currere. Itaque consuetudo me non multùm movet. Hæc ille. Breviter, non est consuetudo juris, sed potius facti, orta sive ex inscitia eorum, quos concernit, sive propter contrariam opinionem, quæ non sufficit ad inducendum jus.

Sed amabò, quis istã viã non poterit omnes consuetudines eludere, dicendo; homines frequentantes aliquem actum esse ignaros, & nescire ea, quæ ipsis licent?

Dices; eludantur, quid tum? Certè difficultimum est ostendere aliquam legem, quæ instituta sit per solam consuetudinem, eò quòd vix contingat actus aliquos frequentari animo inducendæ legis, quòd tamen necessarium est. Siquidem Princeps non vult subditos per consuetudinem obligare, nisi dependenter ab ipsorum voluntatibus: idcirco enim vult imponere obligationem; quia populus quasi postulatur, & vult, quòd talis obligatio ipsi imponatur. Si ergo populus per consuetudinem id non intendat, nec Legislator intendit. Porro

A a a homines

ut probatur ex diversis exemplis.

33. & docet Diana cum aliis.

Dicastillo Lugo.

multis oppositum sententibus.

in consuetudine non bene se fundantibus.

34. quæ potius est facti, quam juris.

34.

Difficile est ostendere aliquam legem solè consuetudine institutam.

37. ad illa jus divino non fit ipsa inhibita.

Ecclesia graviter prohibet Clericis inferioribus & laicis contactum sacrae hostiæ.

32. non tamen pro mortali articulo.

in quo potest laicus seipsum vel alium communicare, si quis.

Gregorius.

homines, utpote naturâ suâ liberi semper quarunt se ab obligationibus liberare, rarò autem sibi ipsis onera, vel obligationes imponere.

His accedit raritas occurrentiæ casus, quo moribundus iret ad Ecclesiam, & acciperet sibi ipsi Viaticum. Ergo saltem in illo casu consuetudo non præscripsit.

Lugo.

Respondet Eminentiſſimus n. 24. Licet casus rarus sit, aliquando tamen contingere potest, & reverà contingit, quòd, absente Sacerdote, aliquis vel peste infectus, vel in periculo mortis exiens propter imminens prælium, vel hostium incursionem &c. possit sibi Eucharistiam accipere ex Sacratio; quod tamen in tot sæculis numquam factum est.

35.
Respondetur
ad factum
Reginæ
Scotiæ.

Hinc ad exemplum Mariæ Reginæ Scotiæ responderet n. 25. illud factum dicitur ex speciali Pontificis licentiâ. Secundò: in aliis circumstantiis fieri id poterat, & debebat ad vitandum periculum irreverentiæ, cum timeri jure posset, Hæreticos post ejus mortem Eucharistiam inventam irreverenter tractaturos, quo casu certum est posse laicum, & feminam propriâ autoritate Eucharistiam sumere, urgente tunc præcepto naturali de vitanda ejus irreverentiâ.

Adde, inquit Cardinalis, etiamſi non habuisset expressam facultatem sumendi sibi Eucharistiâ, sed solùm retinendi eam apud se, adhuc in illo casu poterat facillè præsumere voluntatem Pontificis, ut consumeret, ne scilicet remaneret Eucharistia apud ejus famulas, quæ facultatem non habebant eam apud se retinendi, qualem ipsa sola habebat; unde merito præsumere poterat, Pontificem volituum potius ut consumeretur à martyre, quàm apud feminas remaneret. Huc usque Lugo.

36.
Responsio
impugna-
tur.

Sed contra primum; Reginam habuisse dispensationem Pontificis, conjectura est sine fundamento.

Ad secundum dico; retinuisse Eucharistiam animo sumendi in articulo mortis; aliàs non debuisset secum assumere.

Si dixeris: fuit ipsius ignorantia, Respondeo non fecit sine consilio; adeoque sensus videtur esse, etiam maximè timoratorum, talem casum lege non comprehendi.

Quod autem additur de præsumpta voluntate Pontificis, non possum negare; sed quæro tantùm quare non possim, saltem probabiliter, præsumere similem voluntatem Pontificis, estò alioquin Sacramentum maneret in Sacratio.

Dices; quia Ecclesia numquam dedit vel minimum iudicium talis voluntatis, numquam factum approbavit, vel laudavit, numquam propensionem ostendit, quod facillè fieri potuisset; sicut de Communionem absque jejuniò, & de absolutione à quovis Sacerdote obtinendâ in eo mortis articulo fecit.

37.

Et si quis credat Episcopum non punitum,

sed laudatum feminam, quæ non invenitur Parocho ausa fuisse Sacratio aperire, & Eucharistiam ad virum suum morientem deferre?

Respondeo, quis credat Episcopum punitum, & non magis laudatum hujusmodi feminam, quæ practicas quod sciente, & non contradicente Ecclesiâ in Scholis publicè docetur, & in libris imprimitur tamquam probabile? Ecce non minimum iudicium voluntatis Ecclesiæ, quæ sciens & potens contradicere, sinit imprimi, & publicè doceri illam sententiam. Quid enim dicit Regula juris 43. de Reg. juris in 6. Qui tacet (quando comòdè potest contradicere) consentire videtur.

Cur autem Ecclesia nusquam expressam concesserit facultatem, arbitror, quia casus minus frequens est. Cæterùm quia sæpius occurrit, quam necessitas celebrandi sine vestibus sacris ad communicandum infirmum; & quoniam celebratio sine vestibus sacris magis indecens, & contra perpetuum ac universalem Ecclesiæ usum, hinc illicita erit hujusmodi celebratio, estò alioquin non sit improbable, quòd liceat laico ex præsumpta voluntate Ecclesiæ, sibi, vel alteri in articulo mortis Viaticum administrare, deficiente Sacerdote & Diacono.

Interim Doct. Subtilis videtur fuisse in contraria opinione 4. dist. 13. q. 2. n. 20. ibi: Ad quintum dico quòd Laurentius dispensavit Sanguinem Christi, ut patet in Legenda, quòd bene est congruum; quia Sanguis non dispensatur nisi in calice, tunc autem calicis conceditur Diacono. Sed Corpus non dispensatur, nisi species panis tangatur: ideo sequitur auctoritas de dispensatione Corporis à Diacono (vide illam conclus. 3. in principio) videtur dissolvi. Ad quam dici potest, quòd simpliciter in casu necessitatis conceditur Diacono dispensare Corpus Christi, ut dicit auctoritas allegata. Sed non sequitur ex hoc quòd possit consecrare, quia minus est dispensare, quàm consecrare. Nullo autem modo Laico consecrare, nec etiam dispensare convenit, secundùm illud de Consecr. dist. 2. Pervenit, ubi dicitur, quòd quidam Presbyteri in tantum parvi pendunt divina mysteria, ut Laico Corpus Domini tradant ad deferendum infirmis. Et sequitur: Interdicit Symodus ne talis temeraria præsumptio amplius fiat. Hæc tenet Scotus.

Similiter loquitur in Reportatis eadem dist. & q. n. 4. ibi: Ad aliud dico, quòd in dubiis casibus potest Diaconus dispensare Corpus Christi & tangere, ut quando præcipitur sibi ab Episcopo vel Presbytero, qui non possunt ad hoc accedere. Vel aliquo existente in periculo mortis absente Sacerdote; sed Laicus ex nulla necessitate potest tangere Corpus Christi in quocumque casu, id est, Laicus non potest dispensare Corpus Christi, vel quando præcipitur sibi ab Episcopo aut Presbytero, qui non possunt ad hoc accedere; vel aliquo existente in periculo mortis absente Sacerdote.

Rogat autem aliquis, quam potestatem ha-

hoant Religiosi Medicantes in hac materia ?
Respondeo breviter :

CONCLUSIO VI.

Religiosi Mendicantes possunt ministrare Eucharistiam omnibus & singulis Christi fidelibus, quocumque anni tempore, præterquam in Festo Paschatis Resurrectionis Dominica, & mortis articulo.

ITa Paulus III. Bulla: Licet debitum 8. apud Rodriguez ibi: Nec non omnibus & singulis Christi fidelibus tam forensibus, quam in civitatibus & locis, in quibus Socii prædicti (Patres Societatis Jesu) consistunt commorantibus, aut illac transfuentibus, Eucharistia Sacramentum . . . quocumque anni tempore, præterquam in Festo Paschatis Resurrectionis Dominica, & mortis articulo, nisi necessitas urgeret, eorundem fidelium Parochialium Ecclesiarum Rectorum licentia minime requisita, accipere libere & licite valeant.

Et Paulus IV. Bulla: Cum sicut 3. apud eundem Auctorem sic ait: Nos igitur . . . mentem nostram declarare volentes, quod de cateo tam dictorum, quam aliorum, quarumcumque Provinciarum, Civitatum & Diocesium per totum orbem, omnium ariusque sexus fidelium pro tempore dicti Ordinis (Minorum) fratres à suis Superioribus, ut moris est, deputati Confessores, Confessiones etiam infirmorum ubilibet, etiam extra domos & habitacula eorundem fratrum audire, eosque à castibus & censuris, quibus eis per privilegia Sedis Apostolica huiusmodi hæcenus concessum est, posse absolvere, & ipsi hæcenus absolvere consueverunt, absolvere & penitentiam salutarem iniungere, ac omni tempore præterquam in die Resurrectionis Dominica Sacramentum Eucharistia, tam illis, quam aliis quibusvis personis, licite ministrare possint, Apostolica auctoritate tenere præsentium indulgemus, ac decernimus & declaramus.

Per hæc autem & alia similia privilegia, que studio brevitatis omitto, abundè derogatum noscitur Clement. Religiosi de Privil. & excell. privilegiatorum (de qua superius egimus) cum Romanus Pontifex (qui iura omnia in seipso pectoris sui censetur habere) Constitutionem emittendo posteriorem, priorem, quamvis de ipsa mentionem non faciat, revocare noscatur. cap. 1. de Constit. in 6.

Si dixeris, ergo sine licentia Parochi Religiosi Mendicantes possunt ministrare Viaticum, cum in posteriori Bulla non excipiatur articulus mortis.

Respondeo Neg. Consequentiam; quippe ut habet Reg. Juris 81. de Reg. Juris in 6. In generali concessione non veniunt ea, que quis (propter specialem, quam habent difficulta-

tem) non esset verisimiliter in specie concessurus. Quod autem Communico in articulo mortis, seu Viaticum habeat specialem difficultatem, patet vel ex eo solo, quod Paulus III. eam excepserit.

Immo aliqui putant jam olim prohibitam fuisse Mendicantibus iure communi Clement. Dudum de Sepulturis ibi: Verum ne parochiales Ecclesie, & ipsarum Curarum sive Rectores qui ministrare habent Ecclesiastica Sacramenta &c. Sed hæc verba, meo iudicio, nimis generalia videntur, ut ex ipsis possit probari specialis prohibitio ministrandi Communionem in articulo mortis.

Alii respondent tempore Pauli IV. nullam fuisse controversiam inter Religiosos & Parochos de ministranda Communionem in articulo mortis, sed solum de casibus ordinariis, & ideo Pontificem non excepisse hunc articulum, utpote satis exceptum à Paulo III. suo prædecessore, & ab omnibus ut talem admis-

Si rursus objicias Paulus IV. eodem tempore verborum concedit administrationem Eucharistia, & Penitentia; atqui Penitentiam possunt Religiosi Mendicantes administrare in articulo mortis: ergo etiam Eucharistiam.

Respondeo rursus Neg. Consequentiam. Ratio disparitatis petenda est ex materia subiecta; nam Sacramentum Penitentia; est magis necessarium, & quendam habet difficultatem ex parte ministrari, ac proinde oportuit privilegia majora & generaliora circa illud concedere. Hinc cum satis certò constet speciales satisfacere præcepto annua; Confessionis, dum continentur Religiosis privilegiatis, nihilominus communis sententia docet non satisfacere præcepto annua; Communionis, dum apud ipsos communicant, ut statim latius declarabimus.

Adde exceptionem Pauli III. qui solum loquitur de Communionem ministranda, minime de Sacramento Penitentia; ut proinde videatur esse iusta ratio potius Communionem excipiendi à verbis generalibus Pauli IV. quam Sacramentum Penitentia;. Præsertim accedente communi sensu & praxi Ecclesie, quæ est optima interpretis mentis Pontificis, quæ mens præferenda est cortici verborum, ubi de ea satis constat.

Alia difficultas & præcipua hujus Conclusionis est, quid Paulus III. & alii Pontifices intelligant per diem Paschatis, quem excipiunt in suis privilegiis.

Doctores communiter intelligunt Festum illud non materialiter, sed formaliter pro tempore præcepti, ut sit idem, quod Communico Paschalis, id est, Communico, quæ satisficit præcepto annua; Communionis.

Probatum; quia Pontifices per illam exceptionem voluerunt aliquem favorem concedere

41. Alia obiectio.

Solutio.

Assignatur disparitas inter Penitentiam & Communionem.

42. Per diem Paschalis intelligunt Pontifices Communico nem Paschalem.

Probatum.

